

Overzicht welzijnseisen voor varkens (Varkensbesluit)

Versie 2.0

Vetgedrukt en cursief = nieuwe of gewijzigde eis per 1 augustus 2005

Geldend per 1 augustus 2005

Eis	Eventuele uitzondering, opmerking of toelichting	Overgangstermijn indien van toepassing <small>* het begrip stal wordt geïnterpreteerd als de kleinste eenheid waarin varkens worden gehuisvest</small>
GROEPEN		
<p>1) Gespeende varkens, gebruiksvarkens, gelten en zeugen worden in afzonderlijke groepen gehouden (groepshuisvesting).</p>	<p>Uitzonderingen:</p> <p>a. Een zeug mag individueel worden gehouden samen met haar biggen ten behoeve van het zogen van de biggen</p> <p>b. Een gelt of zeug mag individueel gehouden worden vanaf één week vóór het berekende tijdstip van werpen tot het tijdstip van werpen of <i>vanaf het spenen tot en met vier dagen na de dag van natuurlijke dekking of kunstmatige inseminatie</i></p> <p>c. Gespeende varkens, gebruiksvarkens, gelten en zeugen mogen tijdelijk van de groep worden afgezonderd voor de tijdsduur die nodig is voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Onderzoek en behandeling die nodig is vanwege gezondheidsredenen. - Drachtigheidsonderzoek of collecteren van sperma. - Identificatie, wassen, ontsmetten of wegen. - Voeropname. - Reinigen van de stal. <p>d. Varkens mogen tijdelijk van de groep worden afgezonderd als de varkens buitengewoon agressief zijn of ziek of gewond zijn of worden aangevallen door andere varkens. In dit geval moet het afgezonderde varken voldoende ruimte hebben om zich te kunnen omdraaien, tenzij specifiek veterinaire advies anders luidt.</p>	<p>Voor het houden van gelten en zeugen in groepen geldt een overgangstermijn tot 1 januari 2013 tenzij er na 1 november 1998 een nieuwe stal in gebruik is genomen (nieuwbouw) of een stal of de vloer van een stal is her- of verbouwd. Dan moet per direct aan de eis worden voldaan.</p> <p>Voor eis "voldoende ruimte om zich om te kunnen draaien bij tijdelijke afzondering in geval van agressie, ziekte of gewond zijn" geldt een overgangstermijn tot 1 januari 2013 tenzij er na 1 augustus 2003 een nieuwe stal in gebruik is genomen (nieuwbouw) of een stal of de vloer van een stal is her- of verbouwd. Dan moet per direct aan de eis worden voldaan. Bovendien moet de spleetbreedte sinds 1 januari 2003 voor gespeende varkens maximaal 15 mm zijn en voor gebruiksvarkens maximaal 20 mm.</p>

<p>2) Als er eenmaal een groep met gespeende varkens of gebruiksvarkens is gevormd, dan mogen daar geen varkens meer aan toe worden gevoegd.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Een groep gespeende varkens wordt uiterlijk één week na het spenen gevormd. - Een groep gebruiksvarkens wordt gevormd uit varkens afkomstig uit één groep gespeende varkens. 	<p>Gelten en zeugen mogen (vanaf geslachtsrijpheid) wel weer in een groep met andere varkens worden gehuisvest.</p>	
<p>3) Er worden maatregelen genomen om agressie in de groepen zoveel mogelijk te beperken. Onder maatregelen wordt in ieder geval verstaan het verstrekken van stro of ander materiaal aan gespeende varkens en gebruiksvarkens.</p>		
<p>4) Bij tekenen van ernstige gevechten wordt direct onderzocht wat de oorzaken zijn.</p>		
<p>AANBINDEN</p>		
<p>5) Zeugen en gelten worden niet aangebonden gehouden.</p>		
<p>STALLEN</p>		
<p>6) Varkensstallen zijn zo ingericht dat de varkens toegang hebben tot een schone en comfortabele ruimte met een goede waterafvoer. In de ruimte moeten de varkens kunnen rusten, allemaal tegelijk kunnen liggen, en ongehinderd kunnen opstaan. Ook moeten ze andere varkens kunnen zien.</p>		

7) Een stal bestemd voor een zeug of een gelt is zo ingericht dat achter de zeug of gelt voldoende ruimte beschikbaar is voor het werpen (zowel natuurlijk als begeleid).		
8) Een stal bestemd voor een zogende zeug met biggen, waarin de zeug zich vrij kan bewegen en omdraaien, is voorzien van een bescherming voor biggen. In een stal waarin een zogende zeug zich niet vrij kan bewegen of omdraaien, beschikken de biggen over voldoende ruimte om ongehinderd te kunnen worden gezoogd.		
OPPERVLAKTE PER DIER		
<p>9) De beschikbare oppervlakte voor gelten na dekking of zeugen zonder biggen die in een groep van 6 tot en met 40 dieren worden gehouden is minimaal 2,25 m² per dier.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Groepen < 6 dieren: vloeroppervlak moet vergroot worden met 10% • Groepen > 40 dieren: vloeroppervlak mag verkleind worden met 10%. Dit geldt ook voor gespeende biggen of gebruiksvarkens (in groepen van > 40 dieren) met een gemiddeld gewicht van meer dan 15 kg. <p>De oppervlakte dichte vloer in een stal voor gelten en zeugen blijft in alle gevallen minimaal 1,3 m² per dier (zie punt 16).</p>		<p>Voor de eis voor gelten na dekking en zeugen zonder biggen in groepen van 6 t/m 40 dieren geldt een overgangstermijn tot 1 januari 2013 tenzij na 1 november 1998 een nieuwe stal in gebruik is genomen (nieuwbouw) of een stal of de vloer van een stal is her- of verbouwd. Dan moet per direct aan de eis worden voldaan. Tot die tijd geldt 1.0 m² per gelt of zeug met 0,4 m² dichte vloer.</p> <p>Voor de eis voor gelten na dekking en zeugen zonder biggen in groepen van minder dan 6 dieren geldt een overgangstermijn tot 1 januari 2013 tenzij er op of na 1 augustus 2003 een nieuwe stal in gebruik is genomen (nieuwbouw) of een stal of de vloer van een stal is her- of verbouwd. Dan moet per direct aan de eis worden voldaan. Tot die tijd geldt 1,0 m² per zeug of gelt, met 0,4 m² dichte vloer. Bovendien moet de spleetbreedte sinds 1 januari 2003 voor gespeende varkens maximaal 15 mm zijn en voor gebruiksvarkens maximaal 20 mm.</p>

<p>10) De zijden van de stal waarin een groep van 6 of meer zeugen en gelten wordt gehouden zijn minimaal 2,8 meter. Voor groepen kleiner dan 6 dieren zijn de stalzijden minimaal 2,4 meter lang.</p>		<p>Voor deze eis geldt een overgangstermijn tot 1 januari 2013 tenzij er na 1 augustus 2003 een nieuwe stal in gebruik is genomen (nieuwbouw) of een stal of de vloer van een stal is her- of verbouwd. Dan moet per direct aan de eis worden voldaan. Tot die tijd geldt geen minimale stalzijdelengete, alleen minimale oppervlakte eisen.</p>																					
<p>11) De voor varkens beschikbare oppervlakte van een stal bestemd voor gespeende varkens, gebruiksvarkens en niet in een groep gehouden gelten of zeugen is minimaal per varken met een gemiddeld gewicht:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tot 15 kg: 0.20 m² - 15 tot 30 kg: 0.40 m² - Van 30 tot 50 kg: 0.6 m² - Van 50 tot 85 kg: 0,8 m² - Van 85 tot en met 110 kg: 1,0 m² - Van meer dan 110 kg: 1,3 m² <p>Dit zijn de eindnormen waaraan bestaande stallen op 1 januari 2013 aan moeten voldoen.</p>	<p>Tot 1 januari 2013 gelden voor (a) stallen die in gebruik zijn genomen vóór 1 november 1998 en daarna niet zijn verbouwd en voor (b) stallen die na 1 november 1998 nieuw zijn gebouwd of verbouwd, soepelere normen:</p> <table border="1" data-bbox="752 632 1485 1066"> <thead> <tr> <th></th> <th>(a) Normen in m² per dier, voor stallen die in gebruik zijn genomen vóór 1 november 1998 en daarna niet zijn verbouwd</th> <th>(b) Tussennormen in m² per dier, voor stallen die na 1 november 1998 en tot 1 januari 2013 nieuw zijn gebouwd of verbouwd</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>tot 15 kg</td> <td>-</td> <td>0.20</td> </tr> <tr> <td>15 tot 30 kg</td> <td>0.30 (0 tot 30 kg)</td> <td>0.30 (15 – 30 kg)</td> </tr> <tr> <td>30 tot 50 kg</td> <td>0.50</td> <td>0.50</td> </tr> <tr> <td>50 tot 85 kg</td> <td>0.60</td> <td>0.65</td> </tr> <tr> <td>85 tot 110 kg</td> <td>0.70</td> <td>0.80</td> </tr> <tr> <td>vanaf 110 kg</td> <td>1.00</td> <td>1.00</td> </tr> </tbody> </table> <p>Bij gebruik van een plateau mag oppervlakte van dit plateau meegerekend worden bij de voor de gebruiksvarkens beschikbare oppervlakte. De plateaustal moet aan de volgende eisen voldoen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. de afstand van een plateau tot de vloer bedraagt minimaal 0,9 meter; 2. de afstand van het plateau tot het plafond bedraagt minimaal 0,9 meter, de afstand tussen het plateau en het 		(a) Normen in m ² per dier, voor stallen die in gebruik zijn genomen vóór 1 november 1998 en daarna niet zijn verbouwd	(b) Tussennormen in m ² per dier, voor stallen die na 1 november 1998 en tot 1 januari 2013 nieuw zijn gebouwd of verbouwd	tot 15 kg	-	0.20	15 tot 30 kg	0.30 (0 tot 30 kg)	0.30 (15 – 30 kg)	30 tot 50 kg	0.50	0.50	50 tot 85 kg	0.60	0.65	85 tot 110 kg	0.70	0.80	vanaf 110 kg	1.00	1.00	<p>Voor de eindnormen geldt een overgangstermijn tot 1 januari 2013 . Voor stallen die na 1 november 1998 in gebruik zijn genomen (nieuwbouw) of zijn, gelden de tussennormen in de tabel in de kolom hiernaast. Deze stallen moeten per 1 januari 2013 aan de eindnormen voldoen.</p>
	(a) Normen in m ² per dier, voor stallen die in gebruik zijn genomen vóór 1 november 1998 en daarna niet zijn verbouwd	(b) Tussennormen in m ² per dier, voor stallen die na 1 november 1998 en tot 1 januari 2013 nieuw zijn gebouwd of verbouwd																					
tot 15 kg	-	0.20																					
15 tot 30 kg	0.30 (0 tot 30 kg)	0.30 (15 – 30 kg)																					
30 tot 50 kg	0.50	0.50																					
50 tot 85 kg	0.60	0.65																					
85 tot 110 kg	0.70	0.80																					
vanaf 110 kg	1.00	1.00																					

	<p>hoogste punt van het plafond bedraagt dan tenminste 1,5 meter;</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. een plateau is minimaal 4,0 meter lang, de breedte van het plateau bedraagt minimaal 1,1 meter en maximaal 1,5 meter; 4. een plateau bestaat uit kunststof of beton en is afgestemd op de maximale gewichtsbelasting van de varkens. Het is tevens zo gemaakt dat bevuiling van zich onder het plateau bevindende varkens zoveel mogelijk wordt voorkomen; 5. een plateau is voorzien van een deugdelijke balustrade; 6. een plateau is bereikbaar via een loopplank van tenminste 0,75 meter breed en zodanig geplaatst en ontworpen dat de varkens zonder veel moeite het plateau kunnen bereiken. 	
<p>12) Een beer wordt zo gehuisvest dat hij zich kan omdraaien en andere varkens kan horen en ruiken. De beschikbare oppervlakte in een stal bestemd voor een beer is minimaal:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voor een beer jonger dan 12 maanden: 4 m² - Voor een beer van 12 maanden tot 18 maanden: 5 m² - Voor een beer van 18 maanden en ouder: 6 m² - Als de stal ook voor het dekken wordt gebruikt: 10 m². Deze oppervlakte moet vrij beschikbaar zijn voor de beer. 		

<p>13) In een stal waar gelten of zeugen zonder biggen in voerligboxen worden gehouden heeft elk varken de beschikking over een vrije ruimte met een lengte van minimaal 2 meter (standlengte).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bij gebruik van een verzonken trog zonder obstakels mag van deze trog 15 cm worden meegeteld bij het bepalen van de voorgeschreven vrije ruimte van minimaal twee meter (standlengte). • Bij gebruik van een zwevende trog waarvan de onderkant zich minimaal 20 cm boven de vloer bevindt en waarbij het varkens ongehinderd met zijn kop onder de trog kan rusten, mag de ruimte onder deze trog worden meegeteld bij het bepalen van de voorgeschreven vrije ruimte van minimaal twee meter (standlengte). 	
<p>VLOEREN</p>		
<p>14) De beschikbare vloer van een stal mag niet geheel uit een roostervloer bestaan.</p>	<p>De beschikbare vloer van een stal mag wel geheel uit roostervloer bestaan als de vloer bestemd is voor gespeende varkens of zogende zeugen met biggen. Echter de roostervloer mag dan niet vervaardigd zijn van beton.</p>	
<p>15) In een stal bestemd voor één of meer zogende zeugen met biggen beschikken de biggen over een dichte vloer met een oppervlakte van minimaal 0,6 m² per toom biggen. Het dichte deel mag ook een rubber mat zijn.</p>		
<p>16) Bij een gedeeltelijke roostervloer in een stal bestemd voor gelten of zeugen zonder biggen die in een groep worden gehouden, is de oppervlakte van het dichte deel minimaal 1,3 m² per gelt of zeug. Op dit moment geldt per zeug of gelt dat het oppervlakte van het dichte deel 0,4 m² moet zijn (met 1,0 m² totale vloeroppervlakte per dier)</p>		<p>Er geldt een overgangstermijn tot 1 januari 2013 tenzij er na 1 november 1998 een nieuwe stal in gebruik is genomen (nieuwbouw) of een bestaande stal of vloer wordt her- of verbouwd. Dan moet per direct aan deze eis worden voldaan.</p>

<p>17) Bij een gedeeltelijke roostervloer in een stal bestemd voor gespeende varkens, gebruiksvarkens en niet in groepen gehouden gelten of zeugen, is de oppervlakte van het dichte deel tenminste 40% van de minimaal voorgeschreven oppervlakte (zie punt 11 van dit overzicht).</p>	<p>Bij gebruik van een plateau mag het dichte deel van het plateau meetellen bij de voor de gebruiksvarkens beschikbare dichte vloer oppervlak. De plateaustal moet aan bepaalde eisen voldoen (zie punt 11 van dit overzicht).</p>	
<p>18) Bij een gedeeltelijke roostervloer in een stal bestemd voor een beer, is de oppervlakte van het dichte deel minimaal tweederde van de totale vloeroppervlakte</p>		
<p>19) De vloeren van de stal zijn zo ontworpen, gebouwd en onderhouden dat bij de varkens geen letsel of pijn wordt veroorzaakt.</p>		
<p>20) Bij een roostervloer is de spleetbreedte tussen de roosterbalken over de gehele oppervlakte van de roostervloer gelijk. De spleetbreedte is bij stallen bestemd voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zeugen zonder biggen en gelten na dekking: ten hoogste 20 mm - Zogende zeugen met biggen: bij betonroostervloeren ten hoogste 10 mm en bij andere roostervloeren 12 mm - Gespeende varkens: bij betonroostervloeren ten hoogste 14 mm en bij andere roostervloeren ten hoogste 15 mm - Gebruiksvarkens: bij betonroostervloeren ten hoogste 18 mm en bij andere roostervloeren ten hoogste 20 mm 		<p>Voor de norm voor de spleetbreedte bij betonroostervloeren voor gespeende varkens en gebruiksvarkens geldt een overgangstermijn tot 1 januari 2013. Tenzij er na 1 augustus 2003 een stal in gebruik is genomen (nieuwbouw) of een stal of vloer van een stal wordt her- of verbouwd. Dan moet per direct aan deze gewijzigde eisen worden voldaan. Tot dan geldt voor gespeende varkens voor alle roostervloeren een spleetbreedte van ten hoogste 15 mm en voor gebruiksvarkens ten hoogste 20 mm.</p>

<p>21) De balkbreedte van de roosterbalken van een betonroostervloer is bij een stal bestemd voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Biggen en gespeende varkens: ten minste 50 mm - Gebruiksvarkens, gelten na dekking en zeugen: ten minste 80 mm 		<p>Voor de norm voor balkbreedte van betonroostervloeren geldt een overgangstermijn tot 1 januari 2013. Tenzij er na 1 augustus 2003 een stal in gebruik is genomen (nieuwbouw) of een stal of de vloer van een stal wordt her- of verbouwd. Dan moet per direct aan deze eis worden voldaan. Tot die tijd geldt geen minimale balkbreedte.</p>
<p>22) Het dichte deel van de vloer van een stal bestemd voor een beer of voor een zogende zeug met biggen is voorzien van strooisel bestaande uit stro, hooi, houtkrullen, zaagsel, compost, turf of een mengsel daarvan. Voor een zogende zeug met biggen mag het dichte deel van de vloer ook bedekt zijn met een rubber mat.</p>	<p>Een vloer of een gedeelte daarvan, voorzien van gierdoorlatende openingen, wordt als dicht beschouwd indien:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het totaal aan gierdoorlatende openingen niet meer bedraagt dan 5% van de totale oppervlakte van het dichte deel van de vloer, en - de breedte van gierdoorlatende spleten ten hoogste 10 mm en de doorsnede van ronde gierdoorlatende openingen ten hoogste 20 mm bedraagt. 	
<p>VOEDERSYSTEEM</p>		
<p>23) Het voedersysteem in groepshuisvesting waarborgt dat alle varkens voldoende voedsel tot zich kunnen nemen, zelfs in aanwezigheid van concurrenten.</p>		
<p>24) Als varkens in een groep worden gehouden en beperkt of niet via een automatisch individueel voedersysteem worden gevoederd, is de lengte van de rechte trog zodanig dat alle varkens tegelijkertijd kunnen eten. De lengte van de rechte trog bedraagt minimaal 0,30 m per geslachtsrijp varken.</p>		
<p>VERZORGING</p>		
<p>25) Drachtige zeugen en gelten worden als het nodig is behandeld tegen uitwendige en inwendige parasieten. Ook moeten ze voordat ze in het kraamhok worden gebracht grondig schoongemaakt.</p>		

26) Alle varkens worden ten minste eenmaal per dag gevoerd.		
27) Varkens ouder dan twee weken moeten 24 uur per dag kunnen beschikken over voldoende vers water.	Toelichting: Dit betekent dat in ieder hok minimaal één aparte drinkwatervoorziening aanwezig moet zijn in de vorm van een nippel of drinkbak. Bedrijven die het drinkwater via de brijvoerinstallatie verstrekken voldoen niet aan deze eis, ongeacht of het desbetreffende bedrijf over een restloze brijvoerinstallatie of een andere brijvoerinstallatie beschikt. Ook bedrijven die brijproducten via de drinknippel voeren, moeten zorgen voor een aparte drinkvoorziening.	
28) Aan guste en drachtige zeugen en gelten moet een toereikende hoeveelheid bulk- of vezelrijk en energierijk voer verstrekt worden om hun honger te verminderen en in de behoefte tot kauwen te voorzien		
INGREPEN		
29) Het castreren van mannelijke varkens ouder dan zeven dagen gebeurt alleen als de varkens verdoofd zijn en wordt door een dierenarts uitgevoerd. Verder gelden de regels van de Wet op de uitoefening van de diergeneeskunde.		
30) Het gedeeltelijk couperen van de staart of verkleinen van de hoektanden mag niet als routine gebeuren. (Ingrepenbesluit)	Het gedeeltelijk couperen van de staart of verkleinen van de hoektanden mag alleen als op het bedrijf blijkt dat de uiers van zeugen of de oren of staarten van de varkens zijn verwond, omdat deze maatregelen niet zijn toegepast. Indien het noodzakelijk blijkt een deel van de staart te verwijderen, moet dit gebeuren voordat de biggen 4 dagen oud zijn. Indien het noodzakelijk blijkt de hoektanden te verkleinen, moet dit gebeuren door vijlen of knippen, én voordat de biggen zeven dagen oud zijn. De tanden moeten wel glad en intact blijven.	

SPENEN

31) Biggen mogen niet worden gespeend voordat ze 28 dagen oud zijn.

Hierop zijn twee uitzonderingen:

1. Biggen mogen vanaf 21 dagen (7 dagen eerder) worden gespeend, mits de biggen naar speciale ruimtes worden gebracht die volledig worden leeggemaakt en gereinigd en ontsmet vóórdat een nieuwe groep biggen wordt binnengebracht, en gescheiden zijn van de voorzieningen waar zeugen worden gehouden om het overdragen van ziekten zo veel mogelijk te beperken.
2. Incidenteel mogen biggen eerder worden gespeend als het welzijn of de gezondheid van de zeug of van de biggen in het gedrang komen. Dit mag echter geen structureel onderdeel zijn van de bedrijfsvoering.

DIVERSEN

32) Alle varkens moeten permanent kunnen beschikken over voldoende afleidingsmateriaal om te onderzoeken en mee te spelen. Het materiaal mag niet schadelijk zijn voor de gezondheid van de varkens.

Toelichting: Begin 2005 bezocht de controledienst van de Europese Commissie (de FVO) Nederlandse varkenshokken om te controleren of de wetgeving voldoende werd nageleefd. Op dit moment hangt er in de meeste varkenshokken alleen een ketting ter afleiding. De FVO vindt dat de Nederlandse varkenshouders hiermee onvoldoende tegemoetkomen aan de behoeften van de varkens. Internationaal onderzoek ondersteunt dit. Daarom wordt de ketting als enig afleidingsmateriaal voor varkens vanaf 1 juli 2007 niet meer toegestaan. Wel mag u een ketting gebruiken in combinatie met andere materialen. Voorbeelden van afleidingsmaterialen die u kunt gebruiken zijn: strodosator, stroruif, rubber speeltje, football, strobed, stroswing, additionele klepelbak, houten balk, touw, ruwvoer in een trog (bv. hooi, gehakseld maïs, suikerbieten). De opsomming van mogelijkheden is een leidraad bij de keuze voor afleidingsmateriaal. De wetgeving biedt ruimte voor innovatie en creativiteit. De voorbeelden geven aan dat met enige creativiteit veilige en goedkope materialen kunnen worden gevonden die aan de vereisten voldoen.

33) Zeugen en gelten beschikken in de laatste week voor het werpen over voldoende nestmateriaal.	Dit hoeft niet als dat in verband met de op het bedrijf gebruikte mengmestmethode niet uitvoerbaar is.	
34) De lichtintensiteit in een stal bedraagt minimaal 40 lux gedurende tenminste 8 uur per dag.	Toelichting: De Algemene Inspectiedienst controleert de lichtintensiteit door het uitvoeren van luxmetingen. Een luxmeting wordt uitgevoerd met gekalibreerde luxmeters en wordt minimaal één meter uit de wanden/hokafscheiding uitgevoerd. Er wordt verticaal op dierhoogte gemeten, waarbij de lichtopnemer van de luxmeter gericht wordt op de lichtbron. De minimaal benodigde lichtintensiteit moet op meerdere plaatsen in de stalruimte gemeten kunnen worden. Daarnaast wordt gelet op een goede verdeling van het licht in de stallen.	
35) In een stal moet een continue geluidsniveau van 85 dBA of hoger worden vermeden. Ook constant en plotseling lawaai moet worden vermeden		
36) Bij mechanische ventilatie zonder natuurlijke trek is een alarmvoorziening , die bij uitval van ventilatie waarschuwt, verplicht.		